

материјалот од најновите раскопки во Теба, објавен во ова перфектно подготвено и педантно технички стокмено издание на В. Аравандинос, Л. Годар и А. Сакони. Тоа служи како одлично дополнување на изданијата на глинени архиви од Кнос (*COMIC*), Пил, Микена и други центри, па затоа ниедна универзитетска библиотека и ниеден институт за антички студии не би требало да остане без него.

Петар Хр. Илиевски
 Кеј „13 ноември“, 20, Скопје

MOURAVIEV SERGE N., (textes réunis, établis et traduits par), *Héraclite d'Éphèse. La tradition antique & médiévale. A.Témoignages et citations. 2. De Sénèque à Diogène Laërce*. Academia Verlag, Sankt Augustin, 2000, pp. 259-624, 8°.

Во минатиот број на *Жива Антика* (том 49(1999)213-215) беше најавена првата книга од капиталниот проект *HERACLITEA* на Сергеј Муравјев, посветен на делото на Хераклит од Ефес и неговата рецепција низ вековите. Со оглед на тоа што тогаш беа истакнати целта, содржината, обемот и методите на проектот, овојпат имаме намера само да информираме за појавата на втората книга.

Како што е истакнато во поднасловот, делово што го презентираме претставува продолжение (оттаму и пагинацијата е дадена во продолжение), односно втор дел од започнатиот критички преглед на сведоштва и цитати од делото на Хераклит, придружени со паралелен превод на француски јазик и обеман критички апарат. Меѓу обработените извори (автори) ќе ги издвоиме: Л. А. Сенека, М. Антонин Аврелиј, Доксограф („Аетиј“), Плутарх, Апулеј, Александар од Афродисија, Климент од Александрија, Секст Емпирик и Диоген од Лаерта.

Поздравувајќи го вонредниот напор на С. Муравјев да му овозможи на научниот свет да го проучува Хераклит врз основа на темелно критичко издание, останува да потсетиме дека ја очекуваме појавата на следниот оддел В (*Textes. Allusions et imitations*), како и на одделот С (*Commentaire*).

Вишомир Мишевски
 Филозофски факултет
 Скопје

BOGOLJUB ŠIJAKOVIĆ, *Bibliographia Praesocratica. A Bibliographical Guide to the Studies of Early Greek Philosophy in its Religious and Scientific Contexts with an Introductory Bibliography on the Historiography of Philosophy (over 8,500 Authors, 17,664 Entries from 1450 to 2000)*. Les Belles Lettres, Paris 2001, pp. 700, голем октаво.

Непосредно пред заклучувањето на 51. годиште на *Жива Антика* ја добивме од авторот оваа обемна книга која според своето значење и полезност за науката заслужува без одлагање да биде претставена пред научната публика.

Богољуб Шијаковиќ, професор по грчка философија на Филозофскиот факултет во Никшиќ, Југославија, веќе подолго време се занимава со претсократовците. Позната е неговата објавена докторска дисертација под наслов *Mythos, Physis, Psyche* (Београд 1988) која ги обработува овие теми кај претсократовците, а во таа книга беше најавена и една посебна опсежна библиографија од таа област. Иако по еден период од 13 години, појавата на делово за кое станува збор во овој кус приказ претставува необичен настан од ова научно подрачје и тоа во светски рамки. Ова смела изјава е оправдана во прв ред поради обемот на *Bibliographia Praesocratica* на Шијаковиќ која содржи дури 17.664 библиографски единици што е далеку повеќе од досега објавените библиографии на претсократовската философија во поново време (на пример, библиографијата на L. Paquet, M. Roussel, Y. Lafrance од 1988-1989 г. со 5. 378 библ. единици или онаа на L. E. Navia од 1993 г. со 2. 683 библ. единици). Временскиот опсег на обработениот материјал исто така импресионира: од 1450 година до 2000 г.

Целото обемно градиво е организирано во неколку крупни содржински целини. Прво се издвојува уводното поглавје “Historiography and Philosophy of the History of Philosophy” (p. 91-118), а потоа доаѓаат неколку податоците за досега објавените: “Bibliographies”, “Encyclopedies and Lexicons”, “Antologies of Critical Essays” и др. (119-151).

Под насловот “From Myth to Philosophy” (стр. 152-277) се обработени следниве содржини: “Theories of Myth”, “Greek Mythmaking and Religion”, “Orpheus and Orphism”, “Homer”, “Hesiod”, “Theogonies. Greek and Oriental”, “From Myth to Philosophy”. Потоа доаѓа насловот “Problems and Concepts” (стр. 278-397) во кој се обработени претсократовските теми како космологија, теологија, онтологија, историографија, антропологија, етика, политика, естетика, логика, епистемологија и сл.

Најобемното поглавје под наслов “Philosophers and Doctrines” (стр. 398-619) поименично ги обработува претсократовските философи. Посебно е интересно поглавјето под наслов “Presocratics in Intellectual Tradition” (pp. 620-642). На крајот на книгата се дадени мошне корисните индекси (“Index of Topics”, “Index of Greek Terms”, “Index of Topical Names”, “Index of Authors”).

Гледано од страна, две нешта заслужуваат да бидат истакнати како посебни обележја на книгата.

Прво, таа тематски е мошне широко поставена што можеше да се види и од наведениов содржински преглед; патем обработени се и многу гранични теми како медицината или она што од современ аспект се означува како егзактна наука.

Второ, и не помалку значајно е тоа што оваа библиографија ги обработува библ. единици на извонредно широк јазичен план. Наспроти вообичаениот западно-европоцентрички пристап кој главно се ограничува (sic!) на делата кои се напишани на „западните јазици“, библиографијата на Б. Шијаковиќ ја има доблеста да ги вклучи и делата на словенските јазици, но и на други јазици кои се надвор од ареалот на т. н. Западен свет.

Витомир Мишевски
Филозофски факултет
Скопје